

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

“ ОЙ, ЗІВ’Ю ВІНКИ ТА НА ВСІ СВЯТКИ...”

Сценарій до святкування свята Т Р І Й Ц І
(Зелені свята)

Підготувала методист
навчально-методичного центру
естетичного виховання учнів
професійно-технічних навчальних
закладів у Рівненській області

СИДОРЧУК Л.М.

*Ой, зів'ю вінки та на всі святки,
Ой, на всі святки, усі празнички,
Бо в саду весна розвивається...*

Відкривається завіса. Зала святково вбрана декораціями, що створюють вигляд лісу, обов'язково повинна бути береза. На сцену виходять ведучі, одягнені в український народний одяг.

ДІЯ І.

ВЕДУЧИЙ І.

Добрий день, вам, далі неозорі,
Вам, - озер очиці голубі.
І тобі, світання сонцезоре,
Вітре буйний – добрий день тобі!
Краю рідний! Краю березовий!
Де іще знайти таку красу?
Хочеш, пісню сонцем помережану,
На твої простори принесу?

(Звучить сопілка)

ВЕДУЧИЙ ІІ.

Місяць по Юрію в римських календарях є святом рож (троянд) –Розалії. Розалії в римлян були святом предків. Саме з цього дня, як вони вірили, починалося літо. Від римлян це свято перейшло до нас на Україну, а з приходом християнства було злучене з Святою неділею – Трійцею. Тепер тиждень перед Трійцею називають “зеленим”, “кличальним” або ж “русальним”, а три останні дні цього тижня і три перші дні трійцького тижня називають “Зеленими святами”.

ВЕДУЧИЙ ІІІ.

Традиційно до цього свята готувалися заздалегідь, вважаючи, що в тривіаті християнських свят (після Різдва і Великодня), Зелені свята посідають одне з головних місць.

ВЕДУЧИЙ ІV.

До прийняття християнства це свято відзначали протягом шести днів- три перед сьомою після Великодня неділею і стільки ж наступного тижня. Церковний календар освячує лише три дні. Власне, звідси і назва – Трійця.

ВЕДУЧИЙ І.

Стосовно її походження існує багато поглядів. Перший, що в цей день Бог створив землю і засіяв її зеленню (від цього і зелені свята).

ВЕДУЧИЙ ІІ.

Інші вважали, що Христос, апостоли Павло і Петро, йдучи дорогою, присіли під зеленою кроною дерева, а тому і триєдине свято.

ВЕДУЧИЙ ІІІ.

Дехто стверджував, що Христос, від'їжджаючи до Єрусалима віслюком, обрав собі шлях не по килимах, а по галузках (пальмових гілочках), котрими прикрашали пугівець бідняки – звідси і зелене клечання.

ВЕДУЧИЙ ІV.

В багатьох регіонах України триєдине свято пов'язане з Богоотцем (неділя), Богосином (понеділок), Святим (вівторок).

ВЕДУЧИЙ І.

Що б там не було, але Трійця вважається в народі одним із найбільших, найважливіших свят. Наші пращури пов'язували з Трійцею буйність живосилля природи, в яку вони свято вірили.

ВЕДУЧИЙ ІІ.

Під час Зелених свят цвіте жито і за народними віруваннями, прокидаються душі померлих, виходять із води русалки. Люди квітчають свої житла клечанням (гілочками з дерев – дуба, липи, клена) і встеляють пахучими травами, дівчата завивають вінки.

ВЕДУЧИЙ ІІІ.

Зелені свята складаються з таких святко: “Завивання вінків”, “Кличальна субота”, “Кличальна неділя” або “П'ятидесятниця”, “Русалки”, “Проводи русалок”, “Поминання померлих”.

ВЕДУЧИЙ ІV.

Ось як цікаво проходили святки “Завивання вінків”.

(Гра сопілки затихає. Ведучі стають по сторонам. На сцену виходить гурт дівчаток. Кілька дівчат плетуть вінки на голову з квітів. Наперед виходить одна дівчинка)

ДІВЧИНА.

Зелений тиждень починається з четверга. У цей день дівчата йдуть на поля, на луги, в ліс і там “завивають вінки на всі святки”

(Гурт дівчат починає співати)

*Ой, зав'ю вінки та на всі святки,
Ой, на всі святки – на всі празнички,
Да рано, рано на всі празнички!
А в бору сосна колихалась,
Дочка батенька дожидалась
“Ой, мій батечку, мій голубчику,
Та прибудь до мене хоч на літечко!”.*

Дівчата розбігаються по сцені і продовжують імітувати завивання вінків. Потім стрибаючи і б'ючи в долоні вибирають одну із березок для завивання на ній вінків. Кожна пара з гілля берези в'є собі один вінок, не відриваючи гілок з дерева. Як вінок готовий, цілуються через вінок. Потім, дівчата починають гратися. Звучать українські народні мелодії.

Гра I. “Воротар”

Для гри потрібна парна кількість учасників –дівчаток. Дві дівчини беруть з двох доків віночок, стаючи одна проти другої. Інші, стоячи проти них, співають, йдучи потім через ворота:

- Воротар, воротарочку, відчиняй та ворітечка.

Дівчата питають:

- Ой, а хто з-за ворот кличе?

- Князьовеє дитя іде...

Коли проходять, то ті двоє, що тримають віночок, повинні держати його високо, а коли проходить остання пара, відсікають її, і так гра продовжується далі.

Гра II. “Комар-Комаруха”

Дівчата промовляють лічилку:

Ені, Бені, рікі, такі

Будь, будь, буль,

Корякі, шмякі,

Еус, беус, красна деус – бац!

На кого випало останнє слово, той і Комар. Дівчатка стають на певній відстані від Комара і починають його дразнити:

Комар, комар, комаруха!

Кусай, кусай, поза вуха!

Комар, комар, комарай,

Кого хочеш вибирай!

І розбігаються. Комар повинен когось зловити і той гравець стає комарем (гру повторюють 2-3 рази).

ДІЯ 2.

(Сміх, жарти, співи. Музика затихає. Під цей шум всі розбігаються за завіси, забираючи берізку. На середину сцени знову повертаються ведучі. В цей час на сцену також виносять стіл та лави.)

ВЕДУЧИЙ І.

Наступними святками була “Клечальна субота.” В цей день, ранком, до схід сонця, дівчата та молодичі йшли на левади або в поле рвати запашне зілля: чебрець, полин, любисток. Інколи за клечанням доводилось ходити десь далеко. Тоді такі походи оберталися у веселу забаву.

(На сцену вибігають дівчата та починають грати. Після гри йдуть за куліси)

Гра III. “Захованка”

Кількість гравців у цій грі не обмежена. Спочатку вибирають того, хто буде “спати” (плющитись) – ведучого, промовляючи лічилку:

“Раз, два, три – вийди ти!”.

Ведучий заплющує очі і чекає деякий час, поки гравці не заховаються на визначеній території. Про свої наміри їти шукати він може попередити їх такими словами: “Раз, два, три, чотири, п’ять, хто не заховався – я їду шукать!”.

В обов’язки ведучого входить і охорона місця, де відбуватиметься відмічання знайдених. Це робиться плеском долоні. Спритний гравець прагне сам прибігти до того місця і відмітитись таким чином, як це робить ведучий. Коли йому вдається перехитрувати ведучого, то гра починається з початку і з тим же ведучим. Якщо ведучому ніхто не завадив виконати завдання гри, вибирається новий і продовжується гра за такими ж правилами.

ВЕДУЧИЙ II.

Ввечері цього ж дня квітчали свої оселі зеленим гіллям клену, липи, ясеня, осики.

На сцену виходять хлопці і дівчата, та прикрашають “хату” клечанням.

ВЕДУЧИЙ III.

Гілля і молоді деревця, зрубані в цей день, називаються клечанням, а весь тиждень перед Трійцею – клечальним.

ВЕДУЧИЙ IV.

В клечальну суботу вносять на ніч до хати зрубану осику, по якій судили чи всі члени родини доживуть до наступної клечальної суботи.

ВЕДУЧИЙ I.

Говорили, що душі померлої рідні приходять до хати й ховаються в клечанні. Тому не квітчати хату- було гріх.

ДІЯ 3.

ВЕДУЧИЙ II.

Після “Клечальної суботи” наставала “Клечальна неділя” або “П’ятидесятниця.”

ВЕДУЧИЙ III.

В цей день куди не подивися – все скрізь зелене. Біля порога хати поставлені зелені деревця, перед вікнами зелень, тини також уквітчані зеленим гіллям. Увійдеш в білу чисту хатину – і там запашна зелень. На покуті – зелене деревце. На столі хліб-сіль, за образами бузок і гвоздики. Долівка встелена травною, серед трав- чебрець і полин від чародійства.

(На сцену виходять хлопці та дівчата у святковому українському одязі – хлопці в чорних і сірих свитах, в чорних і сивих шапках, а дівчата в барвистих запасках, в кольоровому намисті, зі стрічками та квітами барвінку в косах. Сідають на лави і чекають. Чути звуки дзвонів. Всі встають та хрестяться. Коли дзвін вдарив тричі, виходять на вулицю. На зустріч виходять декілька чоловік і вітаються.)

- День добрий, будьте здорові, зі святою неділею!

(Всі виходять за куліси.)

ДІЯ 4.

ВЕДУЧИЙ IV .

Весною, як тільки луки вкриваються запашними травами, розпусяться верби й зазеленіють поля, тоді “з води на берег виходять русалки.”

ВЕДУЧИЙ I.

За народною уявою, русалки – це дівчата, або молоді жінки, котрі під час купання втопилися.

ВЕДУЧИЙ II.

Місяць і зорі викликають русалок з води. З тихим плескотом хвиль, розгортаючи густе латаття, русалки виходять на берег.

(На сцену виходять дівчата в довгих білих сорочках і з розпущеним волоссям.)

Починають водити хоровод, співають:

*“Сиділа русалонька на білій березі,
Просила русалонька у жінок намітки:
Жінки-сестрички, дайте намітки,
Хоч не тоненької, аби біленької!.”
Сиділа русалонька на білій березі,
Просила русалка у дівчат сорочки:*

*“Дівчата-сестрички, дайте сорочки,
Хоч не біленької, або тоненької!”*

(спів затихає...)

ВЕДУЧИЙ ІІІ.

Тому в Русалчин тиждень ніхто не наважувався купатися в річці, хіба що відьми, бо за народними віруваннями лише вони не боялись русалок.

ВЕДУЧИЙ ІV.

Починаючи з четверга Зеленого тижня, дівчата не йшли на поля і не купалися в річках, щоб “русалки не залоскотали.”

На сцену виходить дівчина. Одна з русалок іде за дівчиною і співає:

*Ой, біжить біжить мала дівчина,
А за нею та русалочка:
“Ти послухай мене красна панночко,
Загадаю тобі три загадки.
Як угадаєш – до батька пуцу,
А не вгадаєш – до себе візьму”.*
*- Що росте без кореня?
- Що біжить без повода?
- А що цвіте без цвіту?
Панночка загадку не відгадала,
Русалка панночку залоскотала.*

(Лоскоче дівчину і тягне її за завісу.)

ДІЯ 5.

ВЕДУЧИЙ І.

А давайте зараз послухаємо, про що говорять діти між собою!

(На сцену виходять діти. Заводять між собою розмову.)

Дитина І. Чого русалки хреста бояться?

Дитина ІІ. Батько казали, що вони з нехрещених дітей, які померли на трійцьких святах, того русалки бояться хреста, бо вони не хрещені.

Дитина І. А де русалки живуть?

Дитина ІІ. У житах, у воді.

(Вибігає хлопчик і лякає їх. Всі розбігаються.)

ДІЯ 6.

ВЕДУЧИЙ ІІ.

У десятий понеділок, на перший день Петрівки відбуваються проводи русалок – спеціальні обряди, щоб позбутися русалок.

ВЕДУЧИЙ ІІІ.

В ці дні дівчата в полі на житах варять обід.

На сцені вже сидять дівчата. Вони піднімаються і починають співати:

*Проводили русалочок, проводили,
Щоб вони до нас не ходили,
Та нашого житечка не ломили,
Та наших діточок не ловили.
Перед ворітьми долина,
Ой, там Галиночка гуляла,
Жемчуг-намисто обірвала.
Ой, туди їхав нелюбий,*

*Став з коника злізати,
Жемчуг-намисто збирати.*

(Дівчата веселяться, а до них приєднуються хлопці. Починають забавлятися)

Гра IV. “Огірочки”

В грі приймає участь молодь різного віку. Спочатку гравці роблять два кола. Старші - більше, зовнішнє, а менші – менше у середині. На середині виходять двоє жучків. Одне коло починає обертатись в один бік, а друге – в інший.

Всі співають:

*Ой, вийтеся, огірочки,
Та в зелені пуп'яночки.
Приспів.
Грай, жучку, грай!
Тут тобі край!*

Під спів першого куплета жучки жваво бігають один повз одного. Під спів другого – беруться в боки і поважно ходять та пишаються, наспівуючи:

*Ходить жучок і жучина
По високій деревині.
Приспів
Дайте хлопці околота,
Повезем жучків в болото.
Приспів.*

Під спів третього куплета жучки хапаються за голівки, пригинаються і метушливо бігають, немов хочуть утікати.

*Сонце світить, мов золото,
Плачуть жучки у болоті.
Приспів.*

Під спів останнього куплета жучки сідають на землю і плачуть, або втікають, а всі інші їх ловлять.

Гра V. “Хустинка”

Ведучим є гравець з хустинкою. Решта дітей присідає, утворюючи велике коло. Гравець з хустинкою бігає поза колом з метою підкинути комусь із гравців хустинку заду. Коли він помітить його, то, схопивши хустинку, біжить за ведучим. Якщо встигне наздогнати, поки той не сів на його місце, то, зачепивши хустинкою, “спалює його”. “Спалений” сідає в центрі кола.

Коли не дожене, то продовжує гру, аналогічно вимогам. Тим, хто потрапив у штрафне коло, гравці задають різні завдання: заковтати, закукурікати, заспівати тощо. Виконав – виходить із штрафників і має можливість грати далі. “Спалених” може виручити і гравець з хустинкою, кинувши її у центр кола. Грають, поки всі не побудуть у ролі ведучого.

В кінці забави дівчата спритно в'ють вінки на хлопців, а самі розбігаються. Хлопці доганяють дівчат. Ховаються всі за завісу.

ДІЯ 7.

ВЕДУЧИЙ ІУ.

У стародавніх римлян свято рож мало другу назву – свято предків. Ці два поняття пов'язані між собою тому, що був звичай у поминальний день предків, встеляти могили квітами.

ВЕДУЧИЙ І.

Поминальний характер русалій лежить в основі й вірувань в русалок: на душі померлих перейшла назва свята.

ВЕДУЧИЙ ІІ.

У Зелену суботу здавна існує звичай поминати тих, хто загинув десь на далеких дорогах, в чужих невідомих краях. Були це переважно козаки, а пізніше вояки-герої, що гинули в боротьбі за честь, волю і славу своєї Батьківщини – України.

ВЕДУЧИЙ ІІІ.

Ось так неповторно та своєрідно проходили і відбуваються в наші дні Зелені Свята –Трійця.